

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félávré 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bételdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wolzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyilttér sora 20 kr.

Budapest, febr. 20.

—r. Lépten-nyomon merül fel közéletünk fe-
rén egy-egy jelenség, mely annyi árnyoldalt tűn-
tet fel fajunk jellemének, hogy kezdjük magunk is
megsokálni, s orvoslást sürgetünk a magunk által
teremtett állapotokon.

De nincs a jelenségek közt talán egy is oly
kivívó, mint ama lassu, nagy-pipájú, de annál ke-
vesebb dohányu müködés, mely képviselőházunk
tanácskozásait jellemzi.

Tíz havi ülészakok, majd a hét minden nap-
ját, egy-egy időszakban a napnak öt óráját igény-
be vevő nyilvános ülésekkel, hogy ne szóljunk a
bizottságokról és az osztályokról, — zibbasztják
meg egyrésztől adminisztrációt, teszik tönkre
ministereink munkáerejét, s szállítják napról-napra
alább a közvélemény nyugrabocsulásának áhita-
tosságát parlamentünk iránt.

Az országot alkotmányosan megszavazott bud-
get nélkül kénytelen a kormány igazgatni; s janu-
ár óta szakadatlanul folynak a budgetviták, s
mindössze három miniszter költségvetése tárgyal-
tatott egész a mai napig; a harmadik épen ma fe-
jeztetvébe. Hátra vannak pedig még a legfontosabb
tárczák: az igazság, honvédelmi, vallás és köz-
oktatási költségvetések.

Egy hó van mindössze hátra még, s letelik
a felhatalmazás is. Pedig nem hogy a képviselőház
végezte volna el csak egy negyedét is a munkán-
k, hanem hátra van a budgettörvény megalkotása, s a
felsőház tárgyalása is.

Ugyan mi lesz belőlünk, ha így haladunk?

Vége hossza nincs a sok dictionának. És beszél-
főképp az apraja, derure, borura az egész ülésen
át; beszél az alánosságban mindeki először az ál-
talános vita alatt, azután minden költségvetésnél
külön, ugyancsak általánosan, s végre minden bud-
get egyes tételénél oly részletességgel, hogy ember
legyen, a ki büntetésből is képes legyen végig hall-
gatni egy budgettárgyalást a magyar képviselőház
termében, még ha nem is veszi számba a Berettyó
szabályozásnál évenként rendszeren felmerülő szo-
kott hatszori felelőseletést Tiszta Kálmán részéről Pa-
czolay ellen. E közben legderékabban viseli magát
a szélsőbal, mely előzetesen kijelenté, pedig ugyan-
csak hosszú dictionokban, hogy nem szavaz meg egy
fillért sem ennek a közönséges kormányának, de
azért a részletes budgetnél, ha csak szerét teheti,
még ő indítványoz plane tételfelemelést.

A parlamentarismus legfőbb árnyoldala, a
lassuság; nálunk kétszeres mérvben érezteti hatását,
s ha nem történik még soká változás e visszas hely-
zetben, discreditaljuk magunkat nemcsak a világ, de
elvesztegetjük a parlamentarismus hitelét saját né-
pünk előtt is.

Ha a képviselőház tagjai a maguk jóvoltából
nem tudnak segíteni a bajon, akkor ugyan hasztalan
minden pressió, mely e visszas helyzet megakadá-
lyozását kívülről, kényszereszközökkel hiszi elér-
hetni. A kilenczről háromig tartó ülések kényszere
— mi tervben van — nem illik a ház méltóságá-
hoz, mert azon subsumptióval jár, hogy a haszonta-
lan beszéd csak így némitható el, s előidézi azt,
hogy oly lazává válik a tanácskozás rendje, s an-
nyira megfogy a ház figyelmével a tanácskozás
komolysága is, hogy e tekintetből nagyobb kárt okoz
tényleg, mint a mily alkotmányellenes a cloture el-
vileg, bár hasznosnak, sőt kívánatosnak mutatkozhat-
tík az ily körülmények közt tagadhatlanul.

Magyarország közvéleményének méltó indig-
nációját fogja felkelteni kétségtelemül, ha folytatni
fogja a képviselőház eddigi eljárását, melynek bü-
ne épen abban rejlik, hogy kívánatosná teszi a
legalkotmányellenesebb rendszabályok behozatalát,
míg a cloture, vagy kényszeríti magát a házat
oly intézkedések elrendelésére, melyek ezen alkot-
mányellenes rendszabályoknál is nagyobb kár-
ral járnak gyakorlati tekintetben.

A nagy-szebeni kath. Teréz árva- ház ügye történeti és jogi szem- pontból.

V.
Quid cum illis agas, qui ne-
que jus, neque bonum, neque
aequum vident? nisi quod lu-
bet. Terent.

Az egyházi és alapítványi javaknak az
állam általi lefoglalására és az ezt igazoló el-
méletekre a forradalom tanította meg az em-
bereket; a hol azonban az állam élete norma-
lis állapotban van, — a hol rend, törvény
uralkodik; a hol az államfőtől és kormányától
kezdve le az utolsó állampolgárig mindenki
Justinianus ama bölcs mondatát, digna vox
est regnantis subditum et legibus profiteri —
követi: ott a tulajdon, a szerzett jogok
szentül és sértetlenül megtartatnak.

Magyarország ősi törvényei azt tanítják:
hogy az „adományozás az ország szent
koronáját vagy is a fejedelmet ille-
ti, mint a kinek az adományozás
törvényes hatalmához tartozik;” —
törvényeink tanítanak arra is, hogy „az egy-
szer már adott adományt sem maga
a király, sem más által vissza nem
vonhatja.”

Törvényeinket lehet változtatni, módosi-
tani eltörölni, az eltöröltek helyébe újjakat
alkotni, de ezeknek „visszaható erő so-
ha nem tulajdonítható; mert min-
den törvény csak a jövőre, nem pe-
dig a multa bir kötelező erővel.”
Ezek oly sarkelvek és törvény által megha-
tározott intézkedések, melyek iránt a magyar
állam kormánya, és törvényhozása mindenkor
kegyelettel viseltetett.

Midőn Mária Theresia királynő 1768.
1770. 1776-ban a nagyszebeni kath. árvahá-
zat alapította, nem volt civilista által korlá-
tozva jövedelme, hanem korlátlan urnője volt
mindazon javaknak és jövedelmeknek, melyek
az ország törvényei által a korona fénye fen-
tartására ki voltak jelölve; az ily javadalmak-
ról tetszése szerint rendelkezhetett; tehetett
alapítványokat, s a mai kornak, a mai kor-
máynak, vagy törvényhozásnak nem lehet e
fejedelemnek egy század szentesítette intézke-
déseit megsemmisíteni vagy visszavonni: mert
ha ezen elméletet fogadjuk el, akkor a szerzett
jogok sérthetlensége ellen cselekszünk.

Más fejedelmek más felekezetek számára
állítottak iskolákat; ellátták azokat dus ja-
vakkal, s alapítványokkal, és ezt igen jól tet-
ték; ha mindezeket a modern állam eszméjé-
ből kiindulva, visszavonnák, elkeseredett os-
tromot indítanak oly intézmények ellen, me-
lyeknek áldásos hatását századok története
hirdeti; — az ily eljárás a magyar államot,
melyet fenntartani s nem szétrombolni szent
hivatásunk, léte alapján fogná megin-
gatni.

Mária Theresia királynő a n.-szebeni ár-
va-intézetnek 22 730 frtnyi évi jövedelmét
fiscalis javakra fektette, de nem ideiglenesen,
hanem örök időkre; ez nem közjogi, nem po-
litikai, hanem merőben magánjogi viszony
és a magán jog szerint megítélendő.

Az árvaház egy század óta háborítatlan
élvezetében lévén az alapítványi illetékeknek,
a nélkül, hogy élvezeti joga illetékesen meg-
támadtatott volna, ily tulajdonában még a ko-
rona elleu is elbirtoklás által védve van.

De nem árt a kormányt arra is figyelmes-
sé tenni, hogy az alapítványnak egykori fisca-

lis természete semmi jogot nem ad arra, hogy
az árva-intézet az állam által sajátjából kifor-
gattassék. Egy ily célra vezető actiót akaszt-
hatott volna talán a kincstár 1848. előtt a sze-
gény árva-intézet nyakába; de már ma ily tö-
rekvés annyi lenne, mint a maga-alkotta tör-
vényeket megtagadni.

Az erdélyi törvények a dézmát a fiscalis
javak közé számítják, s azt rendelik, hogy a
mi elidegenítések azokból 1588. előtt tör-
téntek, maradjanak birtokosaiknál örök re-
és háborítatlanul. — A törvény azonban
megtiltja hogy a korona javai 1588. után örök
czimen elidegeníttessenek, s ha mégis a feje-
delem ily elidegenítéseket tenne, azok vissza-
szerzését rendeli — Meghagyja a törvény a
fejedelem azon jogát, hogy általa jónak talált
hazai czélokra, érdemes hazafiaknak fiscalis
javakat is zálogra, ideiglenes birtoklás czimén
adományozhasson, — de ezen javaknak idő
lejártával visszaváltását rendeli.

Kettős volt tehát Erdélyben azon törvé-
nyes procedura, mely szerint a korona javai
a kincstári joggyűszség által visszaszerze-
tetek.

Egyiknek tárgyát képezte a zálogba
adott korona-javak vissza-szerzése, mely a 15.
napos törvényszéken — a kir. kormány-szék
előtt zálogvisszaváltásra intézetett, — ezen
eljárás ma is fenn áll, azon különbséggel, hogy
a volt kir. kormány-szék ma a társas bírósá-
gok helyettesítik. — Van még Erdélyben sok
zálogba adott korona-jóság, melyeknek zálog
ideje még le nem járt, ezeket a k. kincstár ki
fogja váltani és az államnak visszaszerzeni.

Egészen más volt a törvényes eljárás,
mely oly a koronát illető jóság vagy dézma
visszaszerzésére intézetett, melyet a fejedelem
1588. után örök jog czimen adott el, vagy
adományozott; mert az ily természetű ja-
vakat a kir. kincstár csak is az ugynevezett
productionalis per utján, és a három dicaste-
riumos ítélőszék előtt perelhette 1848 előtt
vissza. 1848 után azonban már nem
szabad a k. kincstárnak ily perrel a birto-
kosokat háborgatni, tiltva van ily pert kezdeni,
mert az 1853. május 19-én kelt ősiségi cs.
nyiltparancs, melyet az 1861-diki és a későbbi
magyar országgyűlés törvény gyanánt elfoga-
dott, s fenntartani határozott, az örök jog
czimen eladott, vagy adományozott dézmák,
és koronajavak visszaszerzésére fennállott per-
intézményt eltörölte; megszüntette a függőben
talált pereket, melyeknek legnevezetesebb tár-
gyait épen a szász dézmák képezték, s meg-
tiltotta, hogy senki ellen ily pert kez-
deni ne lehessen. Ennek eredménye főképp az
lett, hogy a szász nemzet a királyföldi dézma-
kárptólások fejében — holott ezek felett 1848
előtt nemesak perek voltak folyamatba téve,
hanem a k. kincstár előnyére ítéletek is keltek
— milliokat kapott az államtól, s azokat ne-
velési czélokra adta.

Ha tehát a m. kir. kormány nem érzi ma-
gát jogosultnak, sem a szász nemzetől a dézma
kárptólásokat visszavenni, sem más magáno-
sokat 1588. után a fejedelem kezéből örök-
jog czimén nyert birtokaik és javadalmak iránt
kimutatási igényekkel megtámadni: — ép azon
törvények tilalma folytán arra sincs feljogo-
sítva, hogy a nagyszebeni árvaháznak örök-
jog czimen nyert alapítványi javait elartóz-
tathassa, s a fiscalis dézmák után a Teréz
árva-ház nevében kivett kárptólási tőkét az
intézetől elvehesse. Az ily confiscatio nem
erősítené meg a honpolgárokban azon hitet és
meggyőződést, hogy jól és helyesen kormá-

nyoztatnak; midőn a kormány nem tisztelné a
törvényt, a szerzett jogok sérthetet-
lenségét, azon rosz és veszedelmes példát
adná, hogy a törvényt más se tisztelje. Oly
kormány fenntartása iránt, mely az osztó
igazság utairól letéved, napról napra többen
viseltetnének közönnyel, látva és tapasztalva,
hogy sértett jogaik orvoslására a bíróságok
oltalmát kell segítségül hívniok; már pedig a
n.-szebeni árvaház ép ez utat követni lesz
kénytelen ha sérelmei mi hamarabb meg nem
orvosoltatnak.

Mi egész egyszerűséggel, de igazságsze-
rettel adtuk elő czikkeinkben a n.-szebeni
kath. Teréz árvaház multját és jelenét, törté-
neti és jogi szempontból; reá mutattunk az
alapító kir. oklevelekre, ez örök érvényű ada-
tokra s a százados gvakorlatra, melyet sem
kormány, sem rendszer átalakulások meg nem
másítottak, a törvény és jog értelmében meg
sem másíthatnak, s így bátran hivatkozhatunk
a józan közvéleményre ítélje meg: hol áll az
igazság.

A haza és nemzet életérdeke mindenek fölött.

III.

1527-től fogva nagyobb részint, ha nem
is édeni boldogságban mindig, de bizonyosan
paradicsomi egyszerűségbe sem, meg tudánk
élni saját embereink és szakértőink vezetése
alatt; bízzák meg csak az állam és a nemzet
érdekét mindig szemök előtt tartó, practicus s
a jelent egy a multtal, mint jövővel összekötmi
tuló hazánkfiait, ezektől szerezzenek felvilá-
gosítást, tervezetet és a költségekhez biztonnyal
sokkal több takarékosággal, célravezetőbben
és több jövedelmet biztosítók lesznek, mint a
jeleniek, — mert a viszonyokat ismerő haza-
fiak, a tapasztalatát, élettudomány és a nem-
zet által megbíráható terheket számba véve, te-
endik előterjesztéseiket

Nekünk azt kell megennünk a mit főzünk,
abból kell fenntartani az országlást, elősegíteni
a közmívelődést, a mit a mindennapi szüksé-
geken felül megtakaríthatunk, az adósságsi-
nálás nem lehet jövedelmi forrás.

Továbbá szükséges, sőt mellőzhetetlen,
hogy a kormány minden köz és magán vállal-
kozásnál mentől nagyobb concurrentiára szol-
gáltasson alkalmat. A közvagyon minden-
künké; azt megóvni és szaporítani minden-
kinek kötelem: következőleg, ha nem is min-
denki előtt, de legalább a nagyobb rész előtt
mégis ismeretes kell hogy legyen, mi történik
a közvagyonnal, — közérvezés közzé tett
árlejtéssel és pedig azon környékbe, a hol az
elárusítandó tárgy fekszik, vagy a hol a vállal-
lat foganatosítandó, eszközendő.

A közvélemény óhajátának teszünk ele-
get a midőn határozottan kimondjuk, hogy
közérvezés, árlejtés és közhírrététel nélkül
s csak hazafias ellenőrzés mellett adassanak
ki a közvagyon és jövedelmek.

Nemesak egyéni óhajítás, de a közvéle-
mény is a mellé sorakozik, hogy minden köz
és magán állami vállalat, le az utolsó 10 frtért
vagy egy □ ölnyi fekvőért folyó perekig, a
vállalatok, tervezetek, javadalmak, jogok, tény-
leges és virtualis meg kérdéssé tett fekvők
és azok feletti intézkedések — szakértők, a
viszonyokat ismerő s az állam és nemzet jól-
létét saját és családjuk jövődöbeli állásánál
fogva szívóken és lelkiük hordó practicus
honfiak által adott felvilágosítások al. pjan in-

téztessenek, mentől tüzetesebben a nyilvánosságra juttassanak, hogy a mulasztás, a hiányos végrehajtás, a káros költségek lehetőleg pótoltsák, elkerülve legyen, mert csak így mekedhetünk meg a túlköltségtől, a deficit szaporodásától, a sok helyütt lábrakapott szédelő számításoktól.

Tudom, hogy akárhány vállalkozó, s az ország husos fazéka mellett élnek haja szála áll fel a nagyobb nyilvánosság sürgetésére, talán emlegetni fogják a párt fejelemet is smég ismeri tudja miket; hanem miután én mint egyszerű polgár, az ugynevezett zsiros fazék melől épen jó szántanból álltam félre és háromszori lemondással tiltakoztam egyénileg egy némely fennebb általánosságban jelzett hiány ellen: most már, mint 300 frton felül földadót fizető magyar állampolgár, a kinek a növekedő adó és nem apadó deficit családja mindennapi kenyerét is szedelgeti azok számára: kik a hátszegi törvényszék előtt úgy foglaltak, becsültek és árvereztek, hogy az árverésnél a vásárlónak birtokot nem tudtak adni, hanem költséget kelle fizetnie; a kik Ponorelben az egyszer felmért és térképezett erdőt, megint legelőkül perelték be s jogérvényes ítéletvétel után másodszeri felmérésre mértéket vezettek be stb. ezeket arra figyelmeztetem, hogy a mit irok, köztudomású tény, s ha sikerült egy pesti nagy lapban (január 9-én 1872-ben) kiírni, miszerint: Szkerisora legfeljebb 27,000 hold, Albak pedig 12—14,000 holdas batárokkal birnak, hogy Ponorelben 1000 hold erdő volt szabályozás tárgya s ebből 420 hold bocsátott a község tulajdonába, meg hogy a „Muntyele máre“ nevű legelő havasra a ponorelli lakosok ítéletesen nem nyertek megváltás után harmadik határon legelési jogot, de azért az állam és az adózók érdekében tett és teendő felszólalásunk minden szaváért jót állunk. Személyeket és egyes tényeket megmulasztásokat most még nem sorolunk fel, mert hisszük, hogy az illetők okultak; hisszük, hogy a szédelgés ideje lejárt s ennél fogva senki úgy a magánosok, valamint az állam javaival és jogaival kellő szakértelem és gyakorlottság meg felelősség nélkül nem fog tovább is sáfárkodni.

Visszatérve az imént érdekelte 1872. jan. 9-ki czáfolatra, miután a drágán fizetett erdőszurak ott helyt maig sem tudják, hogy mily kiterjedelmű földet taposnak: álljon itt az illető földterületek okmányilag tanusított teremeje:

a) Szkerisora: A kezemben lévő s egy jeles szakértő törvényszéki ülnök által hitelesített kimutatás szerint a szkerisorai katastralis telekkönyv szerint az egész szkerisorai határ teszen összesen 31,741 hold 256 □ öl. A magyar királyi kincstár állandó mérnökei által felvett telekkönyv szerint van ezen község határan kincstári erdő 19,417 hold 492 □ öl, havasi legelő 1086 hold, 300 □ öl, kaszáló 4 hold 1572 □ öl, irtás 584 hold 410 □ öl, bokros hely 120 hold 836 □ öl, összesen kincstári birtok 21,213 hold 410 □ öl; ezeken kívül a községi lakosoknak van 2300 hold legelője, 3870 hold kaszálója és 3090 holdat meghaladó szántója.

b) Albakan ugyan a fennebb tisztelt törvényszéki ülnök aláírása alatt a nevezett község catastralis könyve szerint az egész határ 19,278 hold 1392 □ öl.

A kincstári mérnökök által felvett telekkönyv szerint az egész albaki határ területe teszen 18,891 holdat, 412 öl, a melyből a kincstárra volt írva 9111 hold 963 □ öl erdő, 428 hold 220 □ öl irtás és 41 hold 536 □ öl havasi legelő, összesen 9580 hold 963 □ öl kincstári birtok.

c) Ponorel: itt néhai mérnök Liska felmért 4105 hold 1200 □ öl területet, ebből béke után Szohodolnak adatott ki 144 hold 1240 □ öl, a kincstárnak kárpótoltatott 1999 hold 356 □ öl, természetlen helyek és utak 283 hold 322 □ öl; és szabályozandó erdőterület maradt 1699 hold 1520 □ öl.

Ha a most említett erdőterületből 4 05 holdjával az eredeti 1819/20-beli urbéreseknek 985 hold jutott, ugyan kérdjük: hogy lehet Ponorelbe 1000 hold erdő? hogy juthatott a kincstárnak tulajdonképpen 714 hold, vagy az akkori tudósító szerint 580 hold, vagy a hogy megint a tudósító mondja: a ponorelli

erdőknek több mint fele? — minden esetre tudósító és czáfoló szerint 1000 holdból 420 kivételével csak 580 hold marad?

Azoknak, a kik a közjóvelmekkel és közvagyon ügyeivel bajlódnak, bővebb adatok gyűjtésére ajánljuk volt miniszteri tanácsos Divald ur 1871-ben a kincstári erdőségekről kiadott jeles könyvét; az abrudbányai királyi törvényszéknél 1870 május 26-ról és 1871 június 30-ról felvett jegyzőkönyveket, s az egész szkerisorai, albaki és ponorelli erdőszabályozás külön peres irományait, a melyek elég bőven indokolni fogják, mily bizonytalan és egymással ellenkező adatok és számítások alapján állítottak fel tömeges hivatalok, indítottak meg századokra szolgálható építkezések s mily tartósságuk és eredményük lehetnek a nagy remények: hivatkozhatunk a n.-enyedi kincstári ügyészi hivatalnak 1871-beli 1048. számú június 27-én és július 16-án a kincstári jószágigazgatósághoz tett terjedelmes jelentéseire.

Ennyivel tartozunk a közérdeknek. Az alapos czáfolatot mi is szívesen fogadjuk; de előbb az illetők méltóztassanak az említett okmányokat tanulmányozni. e+1.

Legujabb táviratok.

Zágráb, febr. 20. Horvát-Szlavonország leg-több városa és községe Pajecsevich horvát miniszterhez — unionista magatartása miatt — bizalmi föliratot intéz.

— Bécs, febr. 20. Az urak házalányegtelen módosítással 2-ik és 3-ik olvasásban elfogadta a büntető perrendtartást.

Bécs, febr. 20. A „Pr.“ prágai híre szerint az urak háznak feudális tagjai meg fognak jelenni a választási reform tárgyalásán a bir. tanácsban.

Berlin, febr. 20. A képviselőházban kinyilatkozta a pénzügyminiszter, hogy a múlt év feleslege 20 millióra megy, melyből 12 millió adósságtörlesztésre lesz fordítandó.

London, febr. 20. A „Times“-nak jelentik Párizsból: a portugalli kormány utasítá külképviseleit, hogy a hatalmakat figyelmeztessék azon veszőlyekre, melyek a spanyol köztársaság által Portugallia nézve keletkeztek. Azonban a portugalli követek a hatalmaktól a legmegnyugtatóbb biztosításokat kapták. — A „Daily News“ jelenti Madridból: A nemzetgyűlés 14 nap alatt elrendelendő a helyhatósági és tartományi tanácsok új választását és erre fel fog oszolni.

London, febr. 19. A „Pall-Mall-Gazette“ szerint Párizsban 25 millió font sterlingnyi orosz kölcsön fog kibocsátatni.

Madrid, febr. 20. Contreras a cataloniai serreg főparancsnokává nevezetett ki.

Madrid, febr. 20. Valótlannak nyilvánítottik azon hir. mintha Cluseret francia kommunista ide érkezett volna. A német kormány elhatározá, hogy Castelar körlevelének vétele után elismerendi a spanyol köztársaságot; ily értelemben határozott a schweiczi kormány is.

Madrid, febr. 19. A nemzetgyűlésben Cherna kérdésére kinyilatkozta Figueras: A nemzetgyűlés csak átmenő és nem alkotmányozó gyülekezet. Hozzátevé, hogy ellenzéki elveihez hű marad, mihelyt a constituante egybegyűlend. Jelenleg azonban az alkotmányt tartja szembe előtt. Míg a köztársaság fennáll, a papságtól vagy más osztálybeliektől nem kívánand esküt. A miniszterelnök kinyilatkozta továbbá, hogy Franciaország még nem ismeré el hivatalosan a spanyol köztársaságot.

Lissabon febr. 20. Hir szerint Biscayban forradalom ütött ki, A cortesben kinyilatkozta Avila, hogy Portugalia függetlenségének és intézményeinek megóvása végett intézkedéseket kell tenni.

Bukarest, febr. 20. A kamara megszavazta a szesz italokra vonatkozó törvényt. Falusi községekben csak oly románok gyakorolhatják az italmérési jogot, kik valahol politikai választójoggal birnak.

Thorn, febr. 20. A Copernikus-ünnepély tegnap karenekkal, ünnepi beszédekkel, disztrakcióval, világitással és egy ballal ünnepeltetett meg. Olaszország Occioni és Róma Pallizoni által volt képviselve.

Nürnberg, febr. 20. Bajorország engedékenységét mutat a birodalmi legfőbb törvényszék felállításának kérdésében, minél fogva a szövetségtanácsi meghatalmazott állásának betöltésében változtatásokat tett.

New-York, febr. 20. Grant elnök a szinesek egy küldöttségének, mely azt kívánta, hogy a cubai fölkelők jogosult hadifolytatólul ismertesse nek el, — azt válaszolá, hogy mindazt megteendi, a mi kötelességével összefér. A Spanyolországgal

Cuba ügyében folytatott újabb levelezés csak a congressus kívánatára fog közzététetni.

a) Könyvtárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

Intézetünk könyvtára a múlt 1872-ik évben a bel és külföldi tudományos intézetek és egyes hazafiak adományaiból 405 kötettel és füzettel, vásárlás útján pedig, mely czélra a múlt évben ezer forintot haladó összeg fordított, 198 kötettel, és így összesen 603 kötettel és füzetel gyarapodott. Minthogy azonban az ajándékozott könyvek közül 81 kötet többszörös példányaink számát szaporította, ezek levonásával a valódi gyarapodás 522 kötetet és füzetet tett. Ezen gyarapodást az 1871. évi létszámhoz adván, mely 29214 darabot tett, könyvtárunk a múlt 1872. év végén 29,736 kötetből és füzetből állott. Ezen kívül vannak még hét szekrényben külön kezelve több mint 3000 kötetre menő többszörös példányaink, melyeknek külön czimára saját alá készen áll s egy pár hónap mulva meg fog jelenni, hogy ezen felesleg darabok könyvtárunk javára eladás vagy csere útján értékesíthetők legyenek. Könyvtári helységünkben vannak letelve az egyesületünk által 13 éven át kiadott különféle nyomtatványok megmaradt példányai is, melyek összesen 4929 kötetet és füzetet tesznek s négy külön szekrényt foglalnak el.

Kézírártárunk a múlt évben adomány útján 6 kötettel, oklevélgyűjteményünk pedig 3 darab eredeti oklevéllel és 12 darab újabb kori levéllel gyarapodott.

A könyv adományok közül, mint különös becsüt kiemelhetem a Kunstwerke der Schatzkammer des oesterr. Kaiserstaates című drága munkának a múlt év végeig megjelent 16 első füzetét, melyet a császári kir. főudvarmesteri hivatal küldött meg könyvtárunk részére. Az adományozott kéziratok közül gyűjteményünk becsüt emeli az XVI. és XVII. századi erdélyi országgyűlési végzéseket tartalmazó kötet, melyben oly eredeti hiteles példányok is találhatók, melyek eddig kézírátárunkban a gr. Kemény József és Dónáth Antal gazdag gyűjteményében hiányoztak. Ennél nem kisebb értékű Apaczai Cseri Jánosnak eddig közösen elveszettnek hitt folyamodása Barosai Akos fejedelemhez egy Erdélyben felállítandó tudományos egyetem ügyében. Ezen iskolaügyünk múltjának ismeretére nézve igen tanulságos iromány 1740-dik évi misolatát, valamint a fentebb említett erd. országgyűlési végzéseket is, n. mélt. elnökünk gr. Mikó Imre adományából nyertük.

Olvasó szobánk számára a múlt évben 13 külföldi tudományos folyóirat volt megrendelve intézetünk költségén, hazai kiadóink és szerkesztőink szíveségéből pedig 33 részlet tudományos, részlet politikai és szépirodalmi folyóiratot, heti és napi lapot nyertünk, melyekért az illetők fogadják intézetünk nevében nyilvánított köszönetemet.

Könyvtárunk használati forgalma a múlt év utolsó hónapjaiban, az egyetem fölállításá után, feltűnő emelkedést mutat, a mennyiben több száz kötetre megy azon könyvek száma, melyeket az egyetem tanárai könyvtárunkból használatra kikölcsönöztek. Az utóbbi hónapokban olvasó szobánk látogatóinak száma is, különösen az egyetemi ifjúság részéről, öröndetesen szaporodott. Hogy azonban a könyvtár használatá még most sem közelíti meg azt a fokot, melyet egy nyilvános külföldön egyetemi ozélokra szolgáló könyvtárnál méltán lehetne várni, annak legfőbb okát mostani olvasó szobánk szűk s nagyobb közönség számára alkalmatlan voltában találom. Kétségtelennek tartom ugyan, hogy ha célszerűen berendezett, tágas és alkalmas olvasó terem állana rendelkezésünkre, melynek fölállítását az egyetemi épületben az elköltözendő országos levéltár mostani helyiségében még ez év folytán lehet reménylenünk, az olvasók száma csakhamar megtöbbszörödnék s könyvtárunk fontossága a közmiveltés és tudományosság terjedésének előmozdítása által folytonosan növekednék.

Nevezetis hiánya volt eddig könyvtárunknak, hogy könyveink bekötetetésére, a pénzerő elégtelensége miatt, évenként kellő összeget nem fordíthattunk, s így könyveink nagyobb része, maig is csaknem fele, kötetlenül, egy részben füzetekben állott és áll, mi a könyvtári kezelést s a könyvek használatát is nehezíti. Örömmel jelenthetem, hogy ezen rég érzett szükség enyhítésére a kezdet már a jelen év folytán meg lesz téve; a mennyiben intézetünk pénztárának kedvezőbbre vált állása engedí, hogy ezen évi költségvetésünkbe a könyvtár gyarapítására szánt 2000 forintot felül, mely összeg eddigi legmagasabb évi könyvtári általánunknál kétszeresen nagyobb, könyvkötésre külön 1000 forintot vehessünk föl. Ezen összeg ugyan most csak a legsürgetősebb s használatlan könyvkötői munkákat fedezi, de évek során át célszerűen fölhasználva, könyvtárunkat oly állapotba emelheti, a milyent egy nyilvános közkönyvtárnál a külső csin, a célszerű kezelést és fötartást és a könnyű használhatóság tekintetéből, méltán meg lehet kívánni.

Tisztelt közgyűlés! Az oly rég ohajtott s a múlt év végén fölállított kolozsvári magyar királyi

egyetem és az intézetünk között szerződés által megállapított kölcsönösön jótékony viszonynak könyvtárunkra nézve kedvező eredményei már csak a közelebbi néhány hónap alatt is tagadhatatlanok, s biztoson számíthatunk arra, hogy e kölcsönös viszony údvös volta mind e két tudományos intézetre nézve jövőben mind fényesebben fogja magát kitüntetni. Nem zárhatom be tehát egyszerű jelentésemet őszintébb jó kívánással, mint hogy ezen egy czélra, a hazai tudományosság és nemzeti közmiveltés terjesztésére, működő két testvér intézet a közös czél előmozdításában s az egymás iránti kölcsönös jó akaratban versenyesen virágozzék: mert akkor kétségtelenül teljesben lesz érve az a nemes czél, melyért intézetünk alapítói könyvtárunkat létrehozták, folytonos adományokkal gazdagították, s 13 év alatt minden lehető áldozattal ápo ták. A hazafiúi áldozatkészség vette tette meg a legnehezebb idősakban muzeumunk alapját, az tartotta föl, az fejlesztette, gyarapította intézetünket a közelebb beállott kedvezőbb viszonyokig; ez az áldozatkészség az, melynek intézetünk s így könyvtárunk irányában is, jövőre sem szabad lankadni, ha meg akarjuk mutatni, hogy muzeumunkat valódi nemzeti közintézetnek tarjuk, melynek fölvirágzását első sorban a nemzet közérdekléséből és így magunk magunktól várjuk. A múlt törekvéseink eddigi sikere buzdítsa egyesületünket a beállott kedvezőbb viszonyok közt még élénkább munkásságra, lankadatlan kitartásra, előre törekvésre; így, csak így tekinthetjük intézetünk jövőjét, fölvirulását biztosíttak.

Szabó Károly.

b) Éremtárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

Éremtárunk gyarapodásáról és állapotáról az alkalommal nagyon kevés jelenteni valóm; van és ez bizonyos tekintetben öröndetes ha meggondoljuk, hogy az utóbbi évek jelentéseinek terjedelmét nagy részben oly körülmények elősorolása okozta, a mely a gyűjteményre nézve sem hasznos, sem öröndetes nem volt. A lefolyt évben valahára nem kellett költöztetni éremtárunkat.

Szaporodása e gyűjteményünknek a lefolyt 1872-ik évben nem volt nagy, de felette érdekes. Mindössze 29 adomány és 3 vásárlás után nyert gyűjteményünk 42 drb réziséget, 7 arany, 53 ezüst, 11 réz érmet és 254 más anyagból való pénzjegyet, pénzmisolatot és barozát. E szaporodás jellemzősége szolgáljon a következő:

A régiségek osztálya nyert: Áprilisben egy igen szép zománcozással díszített ezüst szelenozét Gergely Árhurtól, továbbá Torma Károly al-elnökünk gyűjtéséből 13 db. torques-t és számos kova eszközdarabot Kujuról, egy nagyon érdekes bronzkori leletet Oárhfordorházáról, a mely állott 2 arany karikából, 5 bronz sarlóból, 3 fejszéből és 1 vésőből. Ez utóbbi két lelet minden tekintetben nagyon nevezetes. Azok a bronz ékszerék ugyanis, a melyeket „torques“ nével szoktunk jelölöni a nagyon ritkák közé tartoznak, annyira, hogy ezelőtt nekünk egyetlen egy ily ékszer volt csak gyűjteményünkben, a mely egy szásvárosi leletből származik, és a melyet ezelőtt egynehány évvel a bécsi cs. régiség-tár cserébe adott oly darabért, a melynek két példányánál több nem létezik az egész világon, 1, t. i. Bécsben és egy ami régiség-tárunkban. A jelen lelet egy helyről 19 ily torques-t adott, a melyből egyet eltörtek — mert természetesen azt hitték, hogy arany, 14 nálunk van, s négy ment a nemzeti muzeumnak Pestre.

A második lelet kitűnik a benne volt darabok szépségével. Nem mulasztom el itt még azt is megemlíteni, hogy az a körálmény, hogy 2 arany karika volt benne, oly roppant híret köllötte volt e leletnek, hogy komoly helyről vettem róla oly tudósítást, a mely szerint csupa óriási arany karpercezekből és arany fejszékéből meg két gyémánt pohárból áll.

Éremtárunk valóságos szaporodása áll 6 arany és 7 ezüst pénzéből, a melyekhez vásárlás útján jutottunk és 3 papírpénz jegyből, t. i. két amerikai és egy olaszból, a melyeket ajándékba kaptunk és egy arany jutaloméremből, a melyet elnökünk önmaga adott.

Nem régiség egy értékes ezüst terleg, a melyet néhai Nagy Elek ur végrendeletileg bagyományozott a muzeumnak. E serlege egynehány háromszéki székely község emlékebe adta volt a néhaiinak a revindikált havasbeli részök kinyeréseért, a mint a rajta levő felirat tanusítja, a mely e különben egészen új darabot érdekes emlékké teszi.

Nem hagyhatok megemlíttelenül egy sajátos adományt, a mely 1872 márcziusban jött bé. Egy Rozsos Miklós nevű tudománykedvelő uri ember Győrött, rá adta volt magát, hogy a legritkább és legszebb ó görög érmékről, mennyiben hozzájok juthatott, galvano-plasztikai uton másolatokat állíttson elő. Egy alkalommal látván ez utánzásokat megdicsértem Ennek jutalmául Rozsos ur, miután a múlt évben valóságos szép gyűjteményét a zirczi apátságnak adta volt, a feles maradványdarabokat szám szerint 248-at, a mi muzeumunknak küldte ajándékba. Világos, hogy mi ily másolatoknak sokszoros okból nem adhatunk helyet gyűjteményünkben.

Egyébiránt gyűjteményünk rendben van, nyáron és télen két napig állott nyitva a közönség számára.

Még kötelességemnek tartom megemlíteni, hogy az e gyűjteményből a bécsi tárlatra felküldendő tárgyak mári ki vannak szemelve, és reméylem, hogy minden esetre becsületet vallunk velök.

Finály.

Felvincz, 1873. febr. 18.

A szó éleszt, lelkesít, de csak a példa az a mi vonz s ha van vezető, ki az irányt kitűzi s maga jó példával megy elől, lehetetlen, hogy a tömeg meggyőződéséből ne kövesse őt. Felvincz városa ily vezetőre talált polgármesterében Magyar Efraim urban. Szóljan a tényre. Felvincz városában ma nincs iskolaköteles gyerek, a ki a két felekezeti iskolából kimaradna, a polgármester hetenként utána lát, az árvákra tekintve tőstént észbe jutott az irás szava: jertek hozzám, Atyámnak áldottjai, mert meztelen jártam, felruházatok. F. Vincz két legszébb asszonya Kovács Mária és Bodor Tona által felkérte a vinzi polgárokat a keresztény szeretet gyakorlatára, az eredmény az lett, hogy Magyar Pálné, Tóth Mária, Mityás Györgyné, Mészáros Ferencné, Magyar Györgyné, Balog Elekné, Konya Mósné, Kovács Albertné, Nádudvari Lászlóné, Földvári Józsefné Szacsvai Lázárné, Mavai Mártonné, Vetési Domokosné, ifjabb Szacsvai Józsefné, Tarsaly Gáborné, Borbély Gyuláné, Magyar Ferencné, Demesiniszki Györgyné, özvegy Domó Jánosné, Schissel Albertné, Bálint Józsefné, Magyar Efraimné, Szász Lajosné, id. Kovács Ferencné, Kovács János, Lemberger Sándor, Szeles Károly o. th. tanító. Moldován János, Nevelits Emanuel, Tulsek Ferencz, kereskedő, Veros György, Székelyfalvi Nagy Sándor több mint 70—80 forintot érő nélkülözhető ruhadarabokat ajándékoztak. — Aliz terjedt híre a jótékony cselekedet, többen a szegényebb polgárok közül is megilletődve hozták felajánlásukat az oltárra; első volt Acs Lajos, ki utolsó két tizesét e czélra letette, Magyar Efraim, polgármester 1 frt, Szacsvai Lázár, rendőrkapitány 1 forint Kónya Mózes 1 frt, Takács Zsigmond 50 kr, Földvári József 50 kr, Kovács Albert 40, ifj. Szacsvai József 40 kr, Szóts Sándor 20 kr, Czifják József 20 kr, Demeter Ferencz 50 kr, Birta Miklós 50 kr, Magyar Zsigmond 20 kr, id. ebb Szacsvai József 1 frt, Osvách Lajos 50 kr, Farkas Pál 50 kr, mely összeget a nemes tanács annyira szaporította, hogy a begyűlt összegből 14 pár új csizmit vásároltak. De a jótékonyaságnak itt se volt határa, a helybeli szabók: Tar Kálná, Kőmives György, Vetési Rudolf, Magyar Zsigmond ingyen szabták a ruhadarabokat.

A varrásnál közreműködtek a város szép hölgyei: Magyar Mária, Szacsvai Róza, Szacsvai Sára, Kolosi Józsefa, Osvách Róza, Bartha Berta, kik összesen 22 mellényt, 15 nadrágot, 22 kabátot teljesen elkészítettek; magántanítóné Ferenczi Béné tanítványai: Kovács Jolán, Szacsvai Klára, Szacsvai Lilla, Magyar Leona, Magyar Izidora, Adámosi Terka közreműködésükkel 12 köntöst, 12 előkötőt, 12 keszkenyőt, 7 zsubót, 3 rékilt, 6 inget készítettek el.

Megyük a helybeli kovácsok so vonták ki magukat, Mitóai Albert öt pár csizmat, — a cigánykovácsok kilencz párt ingyen megvasoltak. Öröm volt látni f. hó 9-én a felvinczi iskolákba a megilletődött arcokat, midőn a nemesszívű polgármester a legszegényebb ruhátlan gyermekeket a nagy gyülekezeti előtt felöltöztette: hány kőny hullott a hála jeleül, hány fohász emelkedett Istenhez a jótévkért, a jó lelkű gyűjtők hosszú életéért; azután mondja valaki, hogy a felvinczi népben nincsen meg a felebaráti szeretet s nincs minden jóra s nemessre törő fogékonyság. Csak vezetője legyen a népnek okos és értelmes s a testvéri egyetértés és felebaráti nemes szív edenné teremti a társadalmat. Sz. N. S.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, február 22-én.

— **A király ő felsége** 16-án fogadta külön kihallgatáson a sah rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Mirza Malcolm khánt s átvette meghitelező iratát.

— **A költségvetési vita** gyorsabb befejezésének elérhetesére tervben van az ülések meghosszabbítása. Valószínű, hogy 9 óratól 3-ig fognak az ülések tartani s remélhető, hogy az erre vonatkozó indítvány már közelőbb megtehető.

— **Szláv min. elnök** és Kerkapoly pénzügyminiszter szombaton Bécsbe utaztak. Bécsben léteik alkalmával megállapították az 1874-diki közös budget.

— **A magyar-horvát bizottság** magyar albizottságának febr. 20-án mutatta be Széll Kálmán az általa kidolgozott munkálatait a horvát finanziaális követelményekről. Valószínű, hogy mielőtt a bizottság együttes ülést tart, a magyar és horvát tagok bizalmas magánértekezletekre gyűlnek össze.

— **A képviselőház febr. 20-ki ülésén** a közlekedési budget tárgyalása végre befejeztetett. Csak kevesen szóltak a budget hátralevő részéhez s így az ülést egy negyed órával korábban zárhatta be az elnök. Némi eszmecserére adott okot az újonnan építendő teherszállítási pályaudvar, Steiger Gyula kérdésére, vajjon e pályaudvar kész lesz a kellő időre, melyben annak átadását a forgalomnak az összekötő vasutról szóló törvény rendeli? A miniszter feleletében oda nyilatkozik, hogy a teherszállító pályaudvarról említett törvényben nem tétetik említés, megjegyzé azonban, hogy czélszerűnek véli, a teherhordó pályaudvar munkálatainak megkezdését, míg a személyszállító indóház számára csupán telek szerzésessék s felépítése egy évvel későbbre halasztassék. Szóltak e tárgyban Tavasz Endre és Mattyas Arisztid sürgetvén az arra vonatkozó javaslatot. — Holnap megkezdetik a közigazgatási budget tárgyalása.

— **Ajándékok.** Egy oraviczai ügyvéd neje különös ajándékot készített Gizella főhercegnő számára. Egy kép ez, különféle gyümölcs-magvakból úgy-sen összeállítva. Cinos munkának mondják, akik látták. Egy verscezi azt alos pedig egy pár tekebottal dhajtaná a királyt megajándékozni. Több száz apró czedrusfa-darabkákból áll a bot, melynek összerakása sok fáradságba és türelmébe kerülhetett, a jó indulatu asztalosnak.

— **A kolozsvári jótékony nőegylet** — valamint az árvaház-egylet választmánya kedves kötelességöknekismerik hálás köszönetüket nyilvánítani azon nemes lelkű emberbarátok iránt, kik szelvedő embertársaink és az árvák érdekében f. hó 19-én a színházban rendezett előadás alkalmával becses közreműködésökkel segédkezni sziveskedtek, név szerint Bíró Bernemiszta Albertné, Németi Irma, Gr. Szapári Istvánné, Vik. Pol. uronők; Gr. Bothlen Gábor, Gegenbauer József, Kovács Gyula, Melka Vincze, Litscharek György, Karnagy Jakóbi és Vályi Gábor urak Továbbá Berger tanár ur iránt, ki a képletekhez világitást — és Triska Ferencz ur iránt, ki a zongorákat minden díj nélkül sziveskedett adni. Kolozsvárt febr. 21-én 1873. A rendező bizottmány.

— **Calicot-bál.** A ki mulatni akar kedélyesen s szereti a tréfát és elmézősége, az ne feledje a holnapi calicot-bálna megjelenését. E ritka ünnepélyes álarozos bálnak alig lesz párja egyhámmir. — Hogy senki sem fog ott unatkozni, a ki jó kedvvel és elmézőséggel, meg hidegvérrel vértelve jelenik meg, arról a csinos calicot maszkok gondoskodnak, hanem ezek azt is próbára teszik: kinek vált az esze, s melyiknek van szive helyén. Szép sikert kívánunk a nemes czélu mulatságnak!

— **A czukrázók** kínosot gyűjtenek: azt a kevés jeget, melylyel gyenge telűk megajándékozta, sietnek verembe szállítani.

— **A kereskedelmi s iparkamara** által ma a redoutban rendezett „világkiállítás-bál” az előkészületek után itélve, egyike leend a legnépesebb báloknak. — A rendezőség már napok óta működik fáradhatatlan tevékenységgel; s így a legszebb sikerre számíthatnak.

— **„Franklin”** ozim alatt Pesten ujirodalmi és nyomdai részvénytársulat van alakulóban, s tegnap meg is tartotta alakuló közgyűlését. Heckenast üzletét vették meg bankok közvetítésével s 800,000 frt erejéig 400 drb 200 frtos részvényt bocsátanak ki, a vételár s az üzleti tőke előállítására. Előnké választottak Hinfalvy Jinos, a előnké Heckenast Gusztáv, igazgatótanácsosokká dr. Jurenak, Glatz, Kutz Gyula, Hilász Imre, Trebitsh, Immendorfer, Ballagi Mór, Eötvös Loránd br., Beck és Mandelló. — Megemlíjük itt, hogy az „Atheneum” a Podmanczy-féle szomszédos házat vette meg, hogy telepét nagyobbíthassa.

— **Hymen.** Lönhárd Frigyes bányahivatalnok ma délután vezeti oltárhoz a szép műveltségű Göllner Irma kisasszonyt. — Aldást és szerencsét a szent frigyre.

— **Legközelebről** szinre kerül „A háromosörű kacska” ozimú víz opere te, mely Pesten igen gyakran nagy tetszés közt adatik.

— **A muzeum közgyűléséről** a „Kol. Közl.” még az napon hozott tudósítást, míg a „Kelet” egy napig aludt vele; megdöbben, hogy közleményünkéből a sietségben (12 óra után küldetvén a kézirat a nyomdába) egy sor kimaradt, s ebből származott a hiba, melyet a „Kelet” szokott jóakarattal regisztrál. Vegye ezt a felvilágosítást is tudomásul — az igazság érdekében.

— **Orosz szindarabok.** A mint Odossából írják Odolensky herceg egy orosz szindarabot állított egybe, mely a világkiállítás tartama alatt Bécsben orosz darabokat fog előadni.

— **Komlótermelés.** Európában a múlt évben 1:200,000 maza komlót termesztett; s ha középszámítás szerint mászaját 60 frankba számítjuk, akkor e komló 72 millió frank értéket képvisel.

— **Nagy hó.** A katonai határőrvidéken oly nagy hó esett, hogy a közlekedést egyelőre megszüntette. A hegyeken 2 öl, a völgyekben 2 láb a hónak magossága.

— **A bécsi világkiállítási palota, mint fogadás tárgya.** Egy bécsi lapban olvassuk: Egy angol mérnök, ki a napokban Bécsben tartózkodott, hazájába visszatértekor a „fogadás barátainak” londoni clubbjában erősíté, hogy a legkisebb részletekig tanulmányozta a kiállítási építkezéseket és meggyőződött, miszerint a főépület központja, az ugynevezett rotunde, 14 nap óta annyira leszállott, hogy mulhatlanul össze kell omolnia. Ez volt a különöz angolok számára. Exeter lord azonnal ajánlkozott 5000 font sterlingben (50.000 forintban) fogadni, — hogy a mérnök jóslata nem teljesül, s valóban találkozott is 10 ember, kik együttesen elfogadták az ajánlatot. Határozatba ment, hogy minlynnyá azonnal Bécsbe utaznak, és a helyszínébe várják be a történetenőket. Az angol urak tegnapelőt érkeztek Bécsbe s a „Grand Hotel”-ben szálltak meg, noha tulajdonképp nem is volna szükségük lakásra, mert éjjel nappal a kiállítási épület körül ólálkodnak, várva az „erdekese” esemény bekövetkezését. Tegnap Schwarz bárónak is bemutatják magukat, ki nem igen látszott épülni azok felett, mely őket Bécsbe hozta, de váltig erősíté, hogy Exeter lord nyeri meg a fogadást.

— **Az osztrák-magyar birodalom első általános hivatalnoki egyletének építészeti társulata,** melynek megalakulását és részletes programját olvasóinkkal a múlt héten közöltük, mi számunkban teszi közzé aláírási felhívását részvényeire. Főtőkelei előyösök, főleg mután a befizetések részleteként történhetnek, mint ez az illető hirdetésben látható.

Közigazdaság.

Talajmivvelés.

2. Trágya.

A fennebb érintett s éveny, kőnyet, éleny és lézeny trágyák tehát a növények a körlegéből; szénsav, víz és Ammoniak alkjában: azonban trágyázás által ezeket természetesen lehet szaporítani; az ásványos alkreszeket pedig a közlekedés folyton tartó elmáll sa által nyerik.

A végre azonban, hogy ezen ásványos alkreszek a növények által assimilálható legyenek, előgülniök, s bizonyos savakkal vízben oldható sókká kell alakulniok, mert csak így juthatnak el a felvett vízzel rendelkezésük helyére.

Mind az elmállásra, mind az élekeknek sokkával való átalakulására kiváló fontos szerepe van a szénsavnak. A közlekedés elmállást okozó physikai és a többi vegyi erők hatásának leírását mellőzve, csak a szénsavat hozva fel: kiűnik fontos szerepe.

Ugyanis a sziklafajok legnagyobb része a kovasavnak mész, a gyag, kali, natron és vassali vegyületeiből áll. Ezen vegyületek kali és natron része a kovasav által megkötve, a víz oldó hatást nem gyakorolhat rájuk. Azo ibin az eső vízzel rendezes szénsav is hatol a sziklába, mely a kovasavnal erősebb levén, vegyületéből kiűzi s maga lép helyébe. Ily állapotban a kali és natron, mint szénsavas sók: vízben oldhatók, s így az elmállásnak alávetve. Most maga a kovasav is elégtől megfosztott állapotban oldhatóvá lesz. Ezzel meg van rendezve a sziklik felsőbb rétegeinek összerokozete. Hasonló befolyást gyakorol a talajban le ő s a kovasav által megkötött, s így vízben oldhatlan egyik legfontosabb növényi tápanyagra: a kalira. Itt a szénsav hasonlólag kiűzi vegyületéből a kovasavat, s maga lép helyébe, mely minőségben, mind a szénsavas kaliumoxyd, mind a kovasav oldható, s így a növények által assimilálhatóvá lesz. Innen magyarázható meg, hogy miért oly fontos trágya az égetetlen (szénsavas) mész az oly rétekre, melyek a tulysagos kovasav miatt csak az equisetum (csiaófarak) és carex (sás) féléket termik.

A természet ezen nagy vegyműhelyében folyton tartó vegyfolyamok következtében u óvgre is a talaj kimerülése a terményekkel szakadatlanul elhordott ásványi alkreszek elrablásával, ha a tudomány és gyakorlat nem mutatja meg az irányt, mely uton lehessen azt visszaadni a talajnak.

E tekintetben némi kivételt szenvednek a folyók vagy a hegyek közelében levő termőföldek, hol a gyakori vizáradások, mesterséges rétfölözések és vízelvezések a hiányt részben vagy teljesen pótolják.

Az ember, a föld ama kéréllhetlen zsarnoka, minden utat-módot felkeres, melynek segítségével folytathassa zsákmánylását.

Többzör megfoghatja évente földjét, hogy a még benne levő ásványi alkreszek annalinkább ki legyenek teve az éleny emesztő hatásának; dus szénsav és lézeny tartalma trágyaanyagokat ad, hogy fokozza tevékenységüket; ha ezzel sincs megjutalmazva kellőleg munkája, melyekben szánt s több labnyi mélységre lehető gyökerzetü — s ez által az altalajból táplálkozó, növényeket (lucszerna- és herefélék) vet, hogy felszínre hozhassa az éjrejtett kincseket. De előbb-utóbb még is útui fog a veszélyes óra, mely már sok helyen itt-ott hallható is.

Igy bünteti meg az isten a roszt gazdálkodásért, az átyáknak vétkeit a fiakbau!

Vissza kell tehát adnunk a talajnak azt, a mit elvettünk. Hogy a talajásványi vesztesége mily nagy az elhordott növényekkel, majd alább látható lesz az egyes növények tárgyalásánál.

Ezzel átterek a különbléle trágyák leírására, kezelésére s alkalmazására.

Csete György.

(Folyt. köv.)

Nemzeti színház.

Pénteken, febr. 21-én: „Egy ördög” vígj. 3 felv. írta Rosen Gyula, mely név a vígj. irodalom terén elismerést vívott ki magának, azonban nevezett darabja nem tartozik a jelesebbek közé E. Kovács Gyula (Manzold Károly) főlülmulhatlan volt, s Szerdahelyit juttatá eszünkbe, ki nek ez szintén igen előnyös szerepe volt. Szilágyi Wirth bárót valódi gentleman-i könnyűséggel adá s a legnagyobb dicsérettel emlékeztünk meg róla Mátrai (a gyárvezető) mint mindig, ugy most is helyesen alakított. Török Károly (Kristóf) hallatlan módon tulzott s figyelmeztetjük őt, hogy e t a menyire lehet, kerülje. Derzsi Irma és Boér Emmamezfeltek szerepeiknek. Átal ban véve az egész előadás egybevágó volt. Közönség közép számmal.

Biasini gyorskocsi menetrendje szaporítása

1872. december 15-től.

Kolozsvár és Felvincz között naponta három gyorskocsi közlekedik, még pedig oly berendezéssel, hogy Kolozsvár, M. Vásárhely és Maros-Vásárhely Kolozsvár között utazók Felvinczen soha se időznek, hanem mind a két irányban rögtön tovább utaznak. Ludul Kolozsvárról Felvinczre reggeli 3 és 7 órakor (a hét óras indulás m. vásárhelyi egyenes összekötés) és délután 4 órakor.

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 5. délutáni 4 és éjelt 1 órakor (ezen 1 óras indulás Kolozsvárra az egyenes összekötés Marosvásárhelyről).

Egy helyi ára 1-ső, közbelső coupe Kolozsvárról Felvinczre vagy vissza 4 frt — hátulsó coupe, imperial 3 ft 50 kr.

Tordáról Kolozsvárra indul naponta háromszor reggeli 3, 7 és délutáni 6 órakor 1 helyi ára 2 frt.

Kolozsvárról, Szamosújvár és Dőcsre naponta kétszer, reggeli 8 órakor és délután 3 órakor. Dőcsről Szamosújvár és Kolozsvárra naponta kétszer reggeli 7 és délutáni 1 órakor. Leszállított áron, Kolozsvárról 1 személy első közbelső coupéba Szamosújvárig vagy vissza 2 ft 30 kr., hátulsó coupe és imperial 1 ft 70 kr. Kolozsvárról Dőcsre vagy vissza első, közbelső coupe 3 frt, — hátulsó coupe és imperial 2 ft 50 kr.

Minden utas 30 font szabadpudgyaszt vihet magával.

Kibédi Biasini Domokos.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Február 21-ről. 1873 5%, metalliques 70 80 nemzeti kölcsön 73.60. 1860-diki államkölcsön 105.80. Bankrészvények 1000 H tetrés 25 nyen 33 s. — London 109 35. Ezüst 108 25 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.70 1/2

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 80. 25. Temesi 73. — Erdélyi 77.25. Horv. Szlavon —.

Felölös szerkesztő Sandor Janos.

Nyiltér.

I. Cyclus.

Bergheer színháza

szölemek és kísértetek jelenései a főtéren. Ma és minden nap, este 7 órakor előadás

Az első előadás programja.

Első szakasz:

Bűvészet, természetlan tűnemények.

Második szakasz:

Egy nő, ki lassanként szabadon felemelkedik a légbé.

Harmadik szakasz:

Proteus, az átváltozási szekrény.

Negyedik szakasz:

Bergheer főlülmulhatlan eredeti szellem és kísérteti jelenései az asztal alatt.

A pokoltorka.

regényes-ábrándos németjék tündérek, ördögök, csontvázok, kísértetekkel stb.

Helyárak:

Számozott hely 1 frt., első hely 60 kr., 2-ik hely 40 kr., 3-ik hely 20 kr. Tíz éven aluli gyermekek a kiletit árúknak csak felét fizetik.

Nappali jegyeladás d. u. 3—5-ig a színházi pénztárnál.

Aláírás

az osztrák-magyar birodalom első általános hivatalnoki egylete építészeti társulatának részvényeire.

Alapítke 10.000.000 frt o. é. elosztva 50.000 drb. 200 frtos. részvényre, a melyek 80 frt. befizetéssel bocsáttatnak ki.

Mihelyt az alakuló közgyűlésben az alapszabályok módosítása iránt hozott határozatok a törvényes szentesítést megnyerik, a most 200 frt. névértékre szóló részvények 100 frtosokra fognak átváltoztatni, s ez által a társulat egyuttal képessé lesz részvényitőkéjét 30 millió forintra emelni.

A társulat székhelye: Bécs.

A társulatnak joga van a birodalmi tanácsban képviselt országokban és a m. kir. kormány engedélyének megnyerése után, a magyar koronához tartozó országokban is fióktelepeket és ügynökségeket felállítani.

Igazgató tanács:

Elnök: Norwilli lovag **Fellmann C. F.** a Ferdinánd császár vaspálya vezértitkára, a hivatalnoki egylet elnöke.

Alelnökök: **Laglio Venczel**, az államvaspálya-társulat főfelügyelője, a hivatalnoki egylet alelnöke.

Hahn Samu, a déli vaspálya-társaság főfelügyelője, a hivatalnoki egylet igazgató-választmányi tagja, a Tramway-építészeti társulat választmányi tagja.

Tagok: **Hoffmann Tivadar**, a Ferdinánd császár vaspálya főmérnöke és építész, a hivatalnoki egylet tagja.

Dr. Huber Lajos,
Dr. Kolbe Domokos, } udvari és törvényszéki ügyvédek, a hivatalnoki egylet igazgató-választmányi tagjai.

Krombholtz Ernő,
Lütge Károly, } építészek és városi építőmesterek.

Mannheimer Ede, a déli vaspálya főfelügyelője, a hivatalnoki egylet igazgató-választm. tagja.

Dr. Reitzes József, a Reitzes M. bankháztól, Tramway építő társulat és a Börzen- und Arbitrage-Mäklerbank igazgató-választm. tagja.

Schmarde Ker. János, a Börzen- und Arbitrage-Mäklerbank igazgató-választmányi tagja.

Felügyelő tanács:

Dr. Hammerschmied János, cs. k. számtanácsos,

Heinrich Tivadar, cs. k. orsz. törvénysz. tanácsos,

Werner Károly, főkönyvvezetői helyettes az észak-nyugoti vaspályánál.

} a hivatalnoki egylet igazgató-választmányi tagjai.

A szabályok 1 §-sa értelmében a társulat jogaihoz tartoznak:

1. Fekvőségek szerezése és hasznobérlése, legyenek ezek beépítve vagy nem.
2. Fekvőségek vásárlása és eladása általában, ez utóbbi évi részletfizetések mellett is.
3. Építkezések, nevezetesen lakházak építése városokban, fürdőhelyeken s másut, továbbá szállodák, gyárak, munkáslakok, mosó- és fürdő-intézetek sat. emelése, saját- és idegen rovásra, saját- és idegen tulajdonra.
4. A társulat által emelt vagy szerzett épületek értékesítése, és pedig, nem csak eladás, kibérlés vagy hasznobérlés adás, hanem keblí kezelés által is.
5. Pót- és átépítések.
6. Téglagyárak, kőbányák sat. szerzése és üzése, valamint mindenféle anyag önálló felhasználása, a mennyiben ezen üzletágak folytatása a társulat előnyére van.
7. Mindenféle házak kezelése harmadik személyek számára.
8. Társulatok alakítása lakházak szerzése céljából.
9. Hitel és kölcsönök közvetítése kész és épülőfélben való épületekre, valamint közvetítés bérbeadó és bérlő, eladó és vásárló közt, épületeket illetőleg.

Az osztr.-magyar birodalom első hivatalnoki egylete építészeti társulatának összes 50.000 részvényre aláírás nyitattik, a mely **hétfőn 21, kedden 23, és szerdán 26-ik februárban 1873** fog a rendes hivatalos órákban végezni.

Bécsben, a Börsen- und Arbitrage-Mäklerbanknál, Schottenring 22,

a Máriahilf-banknál, Máriahilferstrasse 68.

az osztr. ált. bank váltó irodájában, Stock im Eisenplatz.

a bécsi Wechselstuben-Gesellschaftnál, Graben 8.

Aradon, az aradi kereskedelmi- és iparbanknál.

Brünnben, a morva ipar- és kereskedelmi banknál.

Budweison, a budweisi banknál.

Carlsbadban, a carlsbadi banknál.

Egerben, a Nordwestböhmische-Vereinsbanknál.

Grazban, a Grazer Bankvereinnál.

Insbruckban, Löwe M. urnál.

Komotauban, a tepliczi bank filialejánál.

Krakkóban, a Galizische bank für Handel- und Industrienál.

Lembergben, a Galizische Landes-banknál.

Hochfeld Joachim urnál.

Linzenben, az Industrie- und Commercial-banknál, für Oberöstr. und Salzburg.

Aláírhatni továbbá az osztr.-magyar birodalom ált. hivatalnoki egylete helyi bizottságainál **Bécsben**, valamint Zágrábban, Aradon, N.-Beeskereken, Bielitz-Bialában, Beszterczen, Böhmisch-Leipaban, Brünnben, Brüxben, Károlyvárt, Chrudimban, Cilliben, Czernovitzben, Déván, Egerben, Eszéken, Fiumében, Görkauban, Grätzban, Szebenben, Iglauban, Insbruckban, Joachimthalban, Káransebesen, Kassán, N.-Kikindán, Klagenfurtban, Kolozsvárt, Komotauban, Krakkóban, Brassóban, Laibachban, Leitmeritzen, Lembergben, Linzenben, Loboschitzon, Lugoson, Baján, Uj-Pécsen, Sopronban, Olmützben, Orawitzán, Orsován, Pesten, Petrinán, Pilszenben, Pottendorfön, Prágában, Pozsonyban, Przemyslen, Reichenbergben, Retzen, Rieden, Rumburgen, Salzburgban, Saneken, Sechshauson, Zimonyban, Sisseken, Sokalon, Kőszegen, Steyrben, Szegeden, Tarnowban, Temesvárt, Teschenben, Teplitzen, Triestben, Troppauban, Währingben, Welson, Verseczen. Zaraban, Zengben, Zolkiewben, Zsomoron.

Aláírási feltételek.

1. Az aláírási ár 100 frt. o. é. minden 80 frittal befizetett 200 frtos. névértékű részvény után.
2. Az aláíráskor minden aláírt részvényre 20 frt. o. é. fizetendő le készpénzben, nyilv. intézetek pénztárjegyeiben vagy börzeképes értékpapirokban a napi árkelet szerint számítva.
3. Tulaláírás esetén, lehető legarányosabb elosztása eszközöltetik az aláírt daraboknak, hanem kevesebb számú részvényekre különös figyelem leend.
4. Az e szerint járó darabok, a melyekért egyelőre ideiglenes nyugták adatnak ki, a biztosíték elvesztése terhe alatt, f. é. mártius 5-től 15-ig az illető aláírási helyeken vagy a teljes aláírási ár lefizetése mellett felveendő vagy pedig az ideiglenes nyugtákon történő elismervény mellett
mártius 15-ig 1873-ban 40 frittal o. é.
april 15-én 1873-ban 20   "
május 15-én 1873-ban 20   "
június 15-én 1873-ban 20   " törlesztendő.
5. A teljes aláírási árnak azonnal lefizetés esetén, a névértéknek azaz nyolcvan forintnak o. é. 1873 január 1-től járó 5 %-ka, részletfizetése esetén pedig az egyes részleteknek 1873 január 1-től járó 5 %-ka fog engedményeztetni. Készpénz-biztosítékok az első befizetésnél beszámítatnak.
6. Oly részvények, a melyekre 1873 július 31-ig a fennebbi részletek nem fizettetnek be, a társulat javára esznek.

Bécs, február hó 1873.

REITZES M.

731 1-1

Börsen- und Arbitrage-Mäklerbank.